

Monumentnummer*: 522463

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 09 oktober 2001
Kadaster deel/nr 82696/17

Woonplaats* Rosmalen
Gemeente* 's-Hertogenbosch
Provincie* Noord-Brabant

Locatiennaam 's-Hertogenbosch
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* Rosmalen
Sectie* E
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 4999

Omschrijving**

Inleiding.

De PAROCHIEKERK Heilige Anna ligt met de voorgevel enkele meters achter de rooilijn van Hintham. Rechts van de kerk strekt zich het kerkplein uit, tussen de kerk en het linkerperceel leidt een smalle oprijlaan naar de achterzijde.

De kerk werd gebouwd in 1909-1910 door de architect W. Th. van Aalst uit Den Bosch in Neo-Gotische stijl. In het torenportaal een (herplaatste) eerste steen met tekst: 'DEN 26 JULI 1909 / FEESTDAG VAN DE H. MOEDER ANNA / PATRONES DER KERK / WERD DEZE STEEN GEPLAATST DOOR / C.A.M. VAN THIEL PAST.' Het kerkontwerp getuigt van de invloed van E.E. Viollet-le-Duc in Nederland. Het is een in plattegrond en verschijningsvorm (de keuze van de steensoort en enkele architectonische details daargelaten) vrij getrouwe kopie van Viollet-le-Ducs kerk in Aillant-sur-Tholon (Yonne, Frankrijk) uit 1861-1865. Deze was bedoeld als model voor neo-gotische dorpskerken. De kerk is op onderdelen hersteld en gerestaureerd, laatstelijk in 1989. Door enige aanbouwen ter weerszijden van het koor (vallen buiten de bescherming) zijn enkele vensters gedicht. Het oorspronkelijk deels gepolychromeerde interieur is in een egaal grijs-witte tint geschilderd. De inventaris en vloer zijn versoberd. Er is een tochtportaal ingebouwd en de bovenliggende zangertribune is gemoderniseerd. Ook het torenportaal is gemoderniseerd.

Omschrijving.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Driebeukige, op het zuiden gerichte kruisbasiliek met opzij geplaatste toren aan de westzijde. Toren met octogonale naaldspits met windvaan. Op het schip, de transeptarmen en twee kapellen aan het linker transept een zadeldak, op het lagere koor een aankappend zadeldak met omlopend driedelig schilddak, op de zijbeuken een lessenaardak. Torens spits en daken gedekt met blokkeien in Maasdekking. In de torenspits kleine dakkapellen onder schilddakje met piron. Op het nokeinde van het schip een hardstenen kruis; op het nokeinde van het koor, van de koorsluiting, van het linker transept evenals de hierop aansluitende kapellen gestileerde kruisbloemen.

Het gebouw is opgetrokken uit in kruisverband gemetselde baksteen met toepassing van profielsteen voor de plint; hardsteen voor lijsten, afzaten, onderdorpels, aanzetstukken, zuilschachten en zuilbases, dekplaten op topgevels en de versnijdingen van steunberen; verder zandsteen voor vensters en kapitelen.

Het schip telt drie traveeën; het transept één travee met aansluitend aan de linkertravee twee uitgebouwde kapellen en aan de rechtertravee de toren; het koor één travee met 5/8 sluiting. Schip, transept, koor, koorsluiting en zijbeuken met uitkragende bloktandlijst waarop omlopende bakgoten. Onderlangs het gebouw een projecterende plint. De vensters zijn voorzien van gekleurd, deels geometrisch en deels figuratief, glas-in-lood. Symmetrische voorgevel met driedelige opstand. Begane grond met driedelig, door zich verjongende steunberen van elkaar gescheiden portaal.

Middenbeuk met licht uitstekend hoofdportaal, afgesloten met wimberg waarop kruisbloem en bestaande uit dubbele houten klampdeur met decoratief smeedijzeren beslagwerk en handgreep waarboven spitsbogig bovenlicht met vierpas voorzien van glas-in-lood met bakstenen archivoltten rustend op dubbele zuiltjes. Ter weerszijden van het hoofdportaal blinde spitsboognissen. Portalen in de zijbeuken met soortgelijke detaillering. Boven het hoofdportaal een verdiept in het muurvlak gelegen roosvenster onder een rondboog ondersteund met zuiltjes en in de topgevel een dito venster met bovendorpel van twee gekoppelde driepassen onder een spitsboog. In het schip, het transept (schip- en koorzijde) en het koor een rondvenster. In de sluiting van de linker transeptarm twee gekoppelde lancetten onder een rondvenster in een verdiept liggend spitsbogig veld met daarboven in de topgevel een venster zoals in de voorgevel. Op de begane grond twee kapellen met lancetvensters onder topgeveltjes. Zijbeuken met per travee een lancetvenster, deels versoerd. Kopgevels van de zijbeuken met rondvensters. Koorsluiting met oorspronkelijk per travee twee boven elkaar geplaatste lancetten, nu op de begane grond deels gedicht.

Aan het rechter transept de toren die vier geledingen telt, door lijsten van elkaar gescheiden. De eerste bevat de ingang met bakstenen archivoltten, de tweede vensters zoals in de sluiting van het linker transept met aan de noordzijde een traptoren met kegeldak, de derde een uurwerk en de vierde twee spitsboogvormige, gekoppelde galmopeningen. Haakse, zich verjongende steunberen. Naaldspits geflankeerd door vier overhoeks geplaatste pinakels met balustrade. Inwendig hebben schip, transept en koor een driedelige opstand waarbij per travee van boven naar beneden het voornoemde rondvenster, een blind triforium met twee door een midden-colonnet gekoppelde rondboognissen en (onder een omlopende lijst) afgeplatte, spitsbogige scheibogen die rusten op eenvoudige zware pijlers met loofkapitelen. Vanaf de pijlers schieten schalken op die de gewelfribben en gordelbogen ondersteunen. De kerk is overwelfd met gestucte kruisribgewelven. Viering met bundelpijlers. In het linker transept openen twee rondboogvormige scheibogen naar de kapellen. De lagere koorsluiting, met omlopende horizontale lijsten onder de vensters en ranke schalken, telt eveneens een driedelige opstand. Van het interieur en de inventaris zijn onder meer van belang: deels originele kerkvloer met zwart-witte tegels; afgebiljoende paneeldeel in torenportaal; (deels gekleurde) glas-in-loodramen; gebrandschilderde glas-in-loodramen in de kapellen van het linker transept met de Heilige Augustinus en Maria uit het atelier van J. Menke uit Goch (1910); gebrandschilderde glas-in-loodramen in de koorsluiting met op de begane grond de kruisafname geflankeerd door de symbolen van de vier evangelisten

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

(rechter venster hersteld in 1991) en op de verdieping scènes uit het leven van Anna en Maria; verder een bronzen calvariegroep en een dito (herplaatste) plaquette met het Laatste Avondmaal van de uit Utrecht afkomstige edelsmid Brom (1937); een witmarmeren doopvont en een één-klaviers mechanisch orgel gemaakt door H. Vermeersch in 1850, afkomstig uit Luijksgestel.

Waardering.

De parochiekerk is van algemeen belang. Het object heeft cultuurhistorische waarden als bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling en het emancipatiestreven van de rooms-katholieke kerk. Daarnaast als getuigenis van de invloed van E. Viollet-le-Duc op de neo-gotische kerkenbouw in ons land. Verder omdat het object, als interpretatie en navolging van het als model voor dorpskerken bedoelde Franse voorbeeld in Aillant-sur-Tholon, met opzij geplaatste toren en lagere koorsluiting, in typologisch opzicht van belang is voor de (internationale) ontwikkeling en verspreiding van dit type dorpskerk. Het object heeft architectuurhistorische waarde vanwege de esthetische kwaliteiten van de detaillering in met name de voorgevel en de toren met pinakels. Het object heeft ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een historisch gegroeid religieus ensemble, voorts bestaande uit de belendende pastorie en de erachter, aan de C. Kannemansstraat gelegen begraafplaats. Daarnaast als beeldbepalend element in Hintham op grond van het markante silhouet.

Het object is van belang wegens de gaafheid van de architectonische hoofdvorm en delen van het interieur en de inventaris.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk